POLONEZ - TRADYCYJNY TANIEC POLSKI NA LIŚCIE REPREZENTATYWNEJ UNESCO

Posted on 5 grudnia 2023

Na kilka tygodni przez pierwszymi studniówkami, na Listę reprezentatywną dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO trafił polski taniec narodowy - Polonez. To nie tylko jeden z najstarszych tańców w Polsce, ale także ten najbardziej ceniony. Jego fundamentalnym elementem jest elegancki chód, składający się z trzech spokojnych kroków, gdzie pierwszy z nich wyróżnia się delikatnym dygnięciem.

Polskie tańce narodowe

Począwszy od 2015 roku, polonez, razem z innymi tańcami narodowymi takimi jak mazurek, krakowiak, kujawiak i oberek, został wpisany na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

- Przez lata polskie tańce narodowe były jednym z fundamentów pamięci i naszej tożsamości. Stanowią integralną część historii Polski, odzwierciedlając walki narodowo-wyzwoleńcze i przenosząc treści patriotyczne, co uczyniło z nich symbol "polskości" w XIX wieku, gdy Polska nie istniała na mapie świata. Dziś Polonez, towarzyszy nam w ważnych momentach naszego życia. To żywa tradycja, praktykowana powszechnie, zarówno na wsiach, w małych miasteczkach, jak i w dużych ośrodkach miejskich - przypomina dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa, dr hab. Katarzyna Zalasińska.

W marcu 2022 roku złożono wniosek o umieszczenie poloneza na Liście reprezentatywnej niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO. Po prawie dwóch latach, w trakcie 18. Sesji Międzyrządowego Komitetu w Botswanie, został oficjalnie wpisany 5 grudnia 2023 roku.

Polonez - tradycyjny taniec polski, to już szósty wpis z naszego kraju na Reprezentatywnej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO. Od 2018 r. zostały wpisane takie polskie zwyczaje i umiejętności jak: szopkarstwo krakowskie, kultura bartnicza, sokolnictwo, dywany kwiatowe przygotowywane na procesje Bożego Ciała oraz flisactwo.

- Nasze polskie dziedzictwo kulturowe – tak niezwykle bogate i cenne – ponownie zostało dostrzeżone na forum UNESCO. To dla nas wielka radość. Bądźmy dumni z naszych zwyczajów i tradycji, przekazywanych z pokolenia na pokolenie - podkreśla dyrektor NID.

Poloneza czas zacząć!

Polonez, to jeden z najstarszych polskich tańców, który wyrósł z tańca zwanego chodzonym. Wywodzi się z wczesnych starosłowiańskich korowodów tanecznych. Podobnie jak inne polskie tańce narodowe wywodzi się ludu wiejskiego, jako forma tańca towarzyszącego obrzędom weselnym. Z czasem dotarł do szlacheckich zaścianków, na dwory magnatów, aż do dworu królewskiego.

Największą popularność i rozwój polonez osiągnął w XVIII-XIX wieku. W tym okresie ukształtowały się jego charakterystyczne cechy muzyczne i ruchowe. Początkowo taniec ten przybierał różne formy, zależne od regionu i rodzaju uroczystości. W literaturze muzycznej spotykamy go pod różnymi nazwami, takimi jak „polski", „wielki", „chodzony" czy „łażony". Charakteryzuje się powolnym, spokojnym i uroczystym ruchem, a jego istotną cechą jest dostojność. Mogą w nim uczestniczyć od kilku do nawet kilkuset par, które przemierzają trasę, maszerując w korowodzie jedna za drugą. Podstawowy krok poloneza jest prosty, przypomina marsz, chodzony przy melodii w metrum 3/4, tempie umiarkowanym, powolnym. Charakterystyczny dla poloneza jest powtarzający się schemat rytmiczny polegając na uginaniu jednej nogi podczas jednoczesnego kroku do przodu drugą nogą. W trakcie tańca pary prezentują różne figury, unosząc złączone dłonie w górę, tworząc łuki, pod którymi przechodzą inni uczestnicy. Jeden z partnerów może poprowadzić drugiego na drugą stronę, wykonać obrót lub ukłon. Pary mogą także tworzyć grupy czwórkowe, ósemkowe, a także zmieniać kierunek marszu. Kształtowanie figur pozostaje dowolne i może być ułożone w różnorodnej kolejności. Dzięki umiarkowanemu tempu poloneza, nawet osoby bez wcześniejszego doświadczenia mogą obserwować innych i swobodnie podążać za tańcem.

Kiedyś był nieodłączną częścią Balu Maturalnego, dziś tradycja tańczenia poloneza jest nierozerwalnie związana ze studniówką - balem dla licealistów organizowanym na 100 dni przed rozpoczęciem egzaminów maturalnych. Obecna jest również na wszystkich innych poziomach edukacji. W niektórych społecznościach poloneza tańczy się na weselach, balach noworocznych, karnawałowych i innych uroczystościach. Taniec ten jest głęboko zakorzeniony w polskiej kulturze i zwyczaj tańczenia jest nadal żywy.

Lista reprezentatywna niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości

Lista reprezentatywna UNESCO to jedna z trzech list prowadzonych w celu szeroko rozumianej ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. To katalog praktyk i zjawisk z różnych stron świata. Wpisy na listę są dokonywane co roku przez Międzyrządowy Komitet ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego. Niematerialne dziedzictwo kulturowe obejmuje praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, a także związane z nimi narzędzia, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy, a czasem jednostki uznają za integralną część swojego dziedzictwa kulturowego. To dziedzictwo, przekazywane z pokolenia na pokolenie, ciągle odtwarzane przez społeczności w relacji z otoczeniem, wpływem przyrody i historią, zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości.

Archiwum NDK

Archiwum NDK

Taniec Polonez wykonywany przez maturzystów na studniówkach w latach 1970-2019 – Biała Podlaska, fot. Adam Trochimiuk